

Juryrapport Stadsbouwprijs Amersfoort 2026

De vakjury 2026 voor de Stadsbouwprijs Amersfoort is samengesteld door Dave Willems, directeur van het Architectuurcentrum Nijmegen. De vakjury bestaat: **Paul Goedknegt** – voorzitter vakjury en strategisch stedenbouwkundige bij Gemeente Nijmegen; **Marieke Smit** – beleidsadviseur bij Woningstichting Wageningen; **Ab Hans** – architect bij loko architecten; **Mascha Onderwater** – landschapsarchitect en eigenaar van Bovengronds; **Rens Rikken** – adjunct-directeur projectontwikkeling bij Van Wijnen.

Uit alle 22 inzendingen is een shortlist van negen projecten opgesteld door Jong FASa/dE, de programmaraad van FASa/dE en stadsbouwmeester Jan-Richard Kikkert voor de vakjurering. Deze negen projecten zijn door de vakjury bezocht op woensdag 23 september 2026 in aanwezigheid van Gaby ten Hove en Irene Edzes van FASa/dE. Verslaglegging is gedaan door Annemarie van Rheenen van het centraal bureau van Amersfoort-in-C.

Algemeen

De jury was zeer te spreken over de diversiteit en kwaliteit van de projecten in Amersfoort. De bezochte projecten toonden stuk voor stuk vakkundigheid en belevingsrijkheid. De Nijmeegse jury trok geregeld vergelijkingen tussen Amersfoort en Nijmegen, twee steden die een vergelijkbare grootte hebben en waar vergelijkbare opgaven spelen.

Categorie Small

Muurhuis Breestraat – winnaar categorie Small

Dit project blinkt uit doordat alles in balans is: de restauratie, de verduurzaming, de ruimtelijke kwaliteit en de aandacht voor detail versterken elkaar op vanzelfsprekende wijze. De oorspronkelijke kwaliteiten van het pand zijn zorgvuldig blootgelegd en versterkt, waardoor het historische DNA optimaal tot zijn recht komt. Tegelijkertijd voelt het resultaat niet nostalgisch of museaal, maar juist tijdloos. Het ontwerp laat zien hoe erfgoed op een eigentijdse manier kan worden gebruikt en beleefd.

Een bijzonder element is de trap, die een sterke ruimtelijke kwaliteit toevoegt aan het geheel. Daarnaast is de woning uitstekend geïsoleerd, waardoor het historische karakter succesvol wordt gecombineerd met hedendaags comfort. De historische kwaliteiten van het pand zijn niet alleen behouden, maar ook weer zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Tijdens de werkzaamheden kwam het oorspronkelijke huis steeds verder tevoorschijn doordat latere toevoegingen en betimmeringen werden verwijderd. Hierdoor kon het DNA van de Muurhuizen maximaal worden blootgelegd en op alle niveaus worden versterkt. De groene buitenruimte sluit aan bij het karakter van de Muurhuizen en vormt samen met de bijzondere kelder met zicht op de tuin een essentieel onderdeel van het geheel.

Het ruime budget heeft de opdrachtgever in staat gesteld te kiezen voor materialen en detaillering van een uitzonderlijk niveau, een mate van uitwerking die bij veel projecten buiten bereik ligt.

Het project laat zien hoeveel kwaliteit kan ontstaan wanneer wordt ingezet op het zichtbaar maken en versterken van de oorspronkelijke identiteit van een monumentaal gebouw in combinatie met het gebruik van de juiste materialen. Bovendien sluit het project naadloos aan bij de identiteit van Amersfoort. De historische gelaagdheid, de menselijke maat en de unieke kwaliteit van de Muurhuizen worden niet alleen gerespecteerd, maar ook gevierd.

Daarbij mag niet onvermeld blijven dat het project met aanzienlijke uitdagingen te maken heeft gehad. Het project kende een intensief traject met monumentenzorg, waarbij de opvattingen over de wijze van omgang met het monument niet altijd samenvielen. Het bereikte resultaat, waarin de cultuurhistorische waarde van het pand zo sterk naar voren komt, is des te indrukwekkender. De opdrachtgevers hebben zich bevlogen, volhardend en ambitieus getoond. Zij hebben de tijd willen nemen om dit bijzondere project te brengen tot de voorbeeldige restauratie en transformatie die het is. Vakmanschap, visie, opdrachtgeverschap en respect voor de plek komen in dit project samen. Een uitblinker in kwaliteit en een terechte winnaar in de categorie Small.

Sporthal Femke Bol

De sporthal laat zich lastig vergelijken met de overige projecten in de selectie, omdat het programma, de maatschappelijke functie en de opgave wezenlijk verschillen. Hoewel de architectuur op zichzelf niet uitzonderlijk onderscheidend is, schuilt de kwaliteit vooral in de manier waarop het interieur is aangepakt. Het interieur is zorgvuldig vormgegeven en straalt kwaliteit en warmte uit.

Tegelijkertijd blijft het gebouw vrij introvert naar zijn omgeving. Een belangrijke kwaliteit van het project is de multifunctionele sporthal, die overdag wordt gebruikt door scholen en in de avonden beschikbaar is voor sportgroepen, verenigingen en activiteiten uit de buurt. Hierdoor krijgt het gebouw een bredere maatschappelijke betekenis en draagt het bij aan het versterken van voorzieningen voor de wijk. De sociale veiligheid en de relatie met de buurt hadden mogelijk verder versterkt kunnen worden wanneer het programma was uitgebreid met aanvullende maatschappelijke of multifunctionele voorzieningen. Extra ruimtes voor ontmoeting, cultuur of wijkactiviteiten hadden de meerwaarde voor de buurt verder kunnen vergroten en de verbinding tussen gebouw en omgeving kunnen versterken. Het voelt hierdoor alsof niet alle kansen van deze locatie volledig zijn benut. De inrichting van de buitenruimte draagt overigens wel bij aan het gevoel van sociale veiligheid. De uiteindelijke waardering vanuit de buurt is nog lastig te beoordelen. Het is nog niet duidelijk in hoeverre omwonenden de locatie en functie van het gebouw als een verrijking ervaren.

Al met al is sprake van een kwalitatief sterk en functioneel gebouw met een duidelijke maatschappelijke rol, waarbij nog kansen liggen om de relatie met de buurt verder te versterken door een breder aanbod aan gemeenschapsvoorzieningen.

Het Zwevende Huis

Het Zwevende Huis is een aantrekkelijk en zorgvuldig ontworpen woonhuis met een bijzondere ruimtelijke kwaliteit. Het project laat zien wat een goede samenwerking tussen opdrachtgever en ontwerpteam kan opleveren. De architectuur is helder uitgewerkt en resulteert in een comfortabele en hoogwaardige leefomgeving.

De detaillering van het project is van een bijzonder hoog niveau. Een mooie stalen trap en eiken schuifdeuren en meubilair geven een rustige, uitnodigende sfeer. De raamopeningen zijn met veel

gevoel geplaatst: vanuit het huis is de omgeving op een bijzondere manier te beleven. De inpassing van de woning op het kavel roept vragen op: het gebouw oogt te groot voor deze plek en sluit onvoldoende aan bij de schaal en het karakter van de omgeving. Hoewel de kleine ramen zorgen voor zorgvuldig gekaderde uitzichten, is het volume zeer prominent aanwezig. De woning verheft zich letterlijk en figuurlijk boven de rest van de omgeving. De afgesloten tuin en de sterke afbakening naar buiten toe zorgen voor een afstandelijke houding richting de buurt, waardoor het ontwerp eerder afsluit dan verbindt.

Hoewel dit gebouw zonder twijfel een geslaagd woonhuis is, draagt het in vergelijking met de andere genomineerden minder bij aan de identiteit van de stad, de publieke ruimte of een bredere maatschappelijke opgave. Waar andere projecten een duidelijke relatie aangaan met hun omgeving, erfgoed, natuur of gemeenschap, blijft de impact van Het Zwevende Huis relatief beperkt tot de bewoners zelf. Binnen deze selectie mist het de bredere betekenis en het publieke karakter die de andere finalisten onderscheidend maken. Daarom komt het uiteindelijk niet in aanmerking voor de hoogste waardering.

Categorie Medium

De Amersfoortse Berg – winnaar categorie Medium

De middelbare school voor HAVO en VWO maakt vanaf het eerste moment een bijzondere indruk. Binnen en buiten vormen één geheel, waardoor een omgeving ontstaat waarin je je direct thuis voelt. De manier waarop landschap en gebouw in elkaar overlopen laat zien hoeveel aandacht, zorg en liefde in het ontwerp zijn gestoken. Architectuur, landschap en onderwijsvisie versterken elkaar op overtuigende wijze. Een sterke kwaliteit van het ontwerp is dat de leerlingen aantoonbaar zijn gehoord en betrokken in het ontwerpproces. Het binnenterrein vormt het hart van de school en draagt bij aan ontmoeting, verblijf en een sterke onderlinge samenhang binnen de leeromgeving.

De campus-opzet nodigt uit om naar buiten te gaan. Het groen loopt op een vanzelfsprekende wijze van buiten naar binnen, waardoor gebouw en landschap met elkaar worden verbonden. Positief is ook dat bestaande bomen zoveel mogelijk zijn behouden. Het ontwerp stimuleert buitenleren en bewegen en maakt het mogelijk om de buitenruimte actief te gebruiken, zelfs tijdens de lessen. Tegelijkertijd staat het gebouw autonoom en transparant in het landschap. De schaal en materialisering zorgen voor een huiselijke en organische sfeer die goed aansluit bij de gebruikers. De openheid van de leeromgevingen bevordert samenwerking tussen leerlingen en docenten en ondersteunt eigentijdse onderwijsconcepten.

Het materiaalgebruik is goed doordacht en consequent doorgevoerd. De keuzes zijn niet alleen duurzaam en functioneel, maar dragen ook sterk bij aan de sfeer van het gebouw. Met name de afwerking in hout zorgt voor een warme, hoogwaardige uitstraling die het gebouw een bijna huiselijk karakter geeft. Het resultaat is een uitnodigende leeromgeving waarin natuur, welzijn en gebruikskwaliteit op overtuigende wijze samenkomen. Het deed de jury denken aan de eerste openluchtschool (1930) van architect Jan Duiker, waarin ook het gezonde kind voorop stond. Daarmee is dit project niet alleen een kwalitatief hoogwaardige schoolomgeving, maar ook een inspirerend voorbeeld van hoe onderwijsgebouwen in de toekomst kunnen worden ontworpen: duurzaam, natuurinclusief, flexibel en met de gebruiker centraal. Daarmee is dit project terecht de winnaar van de Stadsbouwprijs in de categorie Medium.

De Staalmeester

De Staalmeester is een kleinschalig project dat hoog scoort op gemeenschappelijkheid en collectief wonen. De gedeelde voorzieningen en de opzet van het plan bieden goede voorwaarden voor ontmoeting en onderlinge betrokkenheid tussen bewoners. Ongeveer de helft van de appartementen bestaat uit sociale woningbouw, waardoor het project nadrukkelijk ruimte biedt aan starters en andere doelgroepen die behoefte hebben aan betaalbare huisvesting. De mix van woningtypen zorgt voor een diverse en inclusieve woonomgeving.

De collectieve gedachte is consequent doorvertaald in het ontwerp. Bewoners delen voorzieningen zoals auto's, fietsen, een gezamenlijke buitenkeuken, wasfaciliteiten en een gemeenschappelijke fietsenstalling. Deze gedeelde voorzieningen stimuleren ontmoeting en onderlinge betrokkenheid, terwijl ze tegelijkertijd bijdragen aan een duurzamer gebruik van ruimte en middelen.

Hoewel het project nog maar net is opgeleverd, maakt het nu al een sterke indruk. Het gevelbeeld getuigt van speelsheid en geeft het gebouw een eigen identiteit. De architectuur is zorgvuldig uitgewerkt en weet functionaliteit te combineren met een aantrekkelijke uitstraling.

Tegelijkertijd blijft het de vraag hoe duurzaam deze collectiviteit op de lange termijn zal zijn. Er lijkt geen duidelijk plan aanwezig om de gemeenschap actief te begeleiden of te ondersteunen. Zonder enige vorm van organisatie of aanjaging bestaat het risico dat de gezamenlijke voorzieningen en de sociale cohesie geleidelijk aan betekenis verliezen.

Ook de aanwezigheid van een fietsenwinkel als commerciële functie draagt niet vanzelfsprekend bij aan de gemeenschapsvorming binnen het project. Ondanks die kanttekeningen is Staalmeester een sterk en vernieuwend woonconcept dat op het gebied van samenleven duidelijk voorop loopt.

Het plan laat lef zien door in te zetten op nieuwe woonvormen en gemeenschapszin, en vormt daarmee een inspirerend voorbeeld van hoe collectief wonen aantrekkelijk en toekomstbestendig kan worden vormgegeven.

Keerkring

De Keerkring is een zorgvuldig vormgegeven woongebouw waarin architectonische kwaliteit wordt gecombineerd met een woningprogramma dat voorziet in de behoeften van verschillende doelgroepen en bijdraagt aan een evenwichtige wijkontwikkeling. De architectuur is zorgvuldig uitgewerkt, met zowel aan de voor- als achterzijde mooie details in de afwerking. Het levert een rustig en samenhangend beeld op. De terugliggende verdiepingen dragen bij aan de verfijning van het volume en zorgen voor een prettige schaalwerking. Een geslaagde ontwerpkeuze is ook de glazen doorgang aan de achterzijde. Deze zorgt voor extra lichtinval en maakt de routing door het gebouw prettig en transparant.

De architectonische uitwerking is consequent en getuigt van aandacht voor detail. Maar hoewel De Keerkring een degelijk en zorgvuldig ontworpen gebouw is, ligt de nadruk sterk op de voorzijde. Hierdoor ontstaat een zekere onevenwichtigheid in de ruimtelijke beleving van het geheel. Onderscheidend is de toepassing van maisonnetteappartementen, waarmee een gevarieerd woonaanbod is gerealiseerd. De toevoeging van middenhuurwoningen is een sterke kwaliteit van het plan. Deze woningen bieden bewoners de mogelijkheid om binnen hun eigen wijk door te groeien naar een andere woonvorm of prijscategorie, zonder hun sociale netwerk en vertrouwde omgeving te hoeven verlaten. Daarmee levert het project een belangrijke bijdrage aan de doorstroming op de woningmarkt en aan een duurzame opbouw van de buurt.

Het gebouw biedt weinig ruimte voor ontmoeting of gemeenschappelijk gebruik. Een duidelijke collectieve laag ontbreekt, waardoor het project vooral functioneert als zelfstandig gebouw en minder als een plek die sociale verbinding stimuleert. Het resultaat is een prima gebouw met enkele sterke architectonische keuzes, maar het mist de maatschappelijke en collectieve meerwaarde die sommige andere kandidaten wel weten te realiseren.

Categorie Large

Natuurgebied De Melksteeg – winnaar categorie Large

Natuurgebied De Melksteeg is een ontwikkeling waaraan ruim tien jaar is gewerkt. Het is ontstaan vanuit een complexe samenwerking tussen de gemeenten Amersfoort en Soest en de Provincie Utrecht. De waterhuishouding, die grotendeels gebaseerd is op kwelwater, laat zien hoe zorgvuldig het landschapssysteem als vertrekpunt is genomen. Dit project anticipeert op de verdichtingsoperatie (woningbouw) van het omringende stedelijk gebied, waarbij het landschap als contramala steeds belangrijker wordt.

De jury waardeert vooral dat hier natuur niet als sluitpost is behandeld, maar als uitgangspunt voor de ontwikkeling. Waar natuurontwikkeling vaak volgt op woningbouw, is in dit project juist eerst gekeken naar de ecologische structuur en de landschappelijke kwaliteit. Daarmee is Melksteeg onderdeel van een groter geheel en van een langetermijnvisie op de ontwikkeling van het gebied.

Als landschapsproject is Melksteeg uitzonderlijk goed doordacht. De aanleg van een strategische groene zone, de versterking van ecologische verbindingen en de aandacht voor water en biodiversiteit getuigen van een vooruitziende blik. In een tijd waarin ruimte schaars is en de druk op het landschap groot is, vindt de jury het een moedige en visionaire keuze om zoveel ruimte aan natuurontwikkeling te geven. Juist daardoor heeft het project betekenis die verder reikt dan de directe locatie.

Positief is dat alle beplanting aansluit bij de bodemsoort, klimaatbestendig is en bestaat uit inheemse soorten. De overgang tussen het polderlandschap en de Veluwe is op een overtuigende manier vormgegeven. Ook de grote wateropgave is goed opgepakt; de landschapsarchitect heeft hierin sterke en passende keuzes gemaakt. Tegelijkertijd is de relatie met de directe omgeving nog beperkt, maar loopt wel vooruit op transformatie van het naastgelegen bedrijventerrein. De natuur staat duidelijk op de eerste plaats, gevolgd door het gebruik door de mens, wat zowel een kracht als een onderscheidend uitgangspunt van het ontwerp vormt. Deze lef en visie heeft geleid tot de keuze van dit project als winnaar in de categorie Large.

Common Woods

Het project is ontstaan vanuit onderzoek naar ecovillages en gebiedsontwikkeling, waarbij het verbinden van mensen onderling én het versterken van de relatie tussen mens en natuur als belangrijk uitgangspunt heeft gediend. Die ambitie is duidelijk zichtbaar in de opzet van de wijk. De naam *Nimmerdor*, verwijzend naar "altijd groen", onderstreept deze visie, waarbij de eik als symbolisch en ruimtelijk vertrekpunt heeft gefungeerd.

Een sterke kwaliteit van het plan is de centrale collectieve ruimte, die ontmoeting en gemeenschapsvorming stimuleert. Dit draagt bij aan een hechte gemeenschap waarin bewoners een sterke betrokkenheid bij elkaar en hun leefomgeving kunnen ontwikkelen. De inrichting en landschappelijke opzet dragen bij aan een groen en samenhangend geheel. De architectuur is fraai

en zorgvuldig en onderstreept de ruimtelijke kwaliteit van het geheel. Tegelijkertijd zijn er kanttekeningen te plaatsen bij de inclusiviteit van het project. Het overigens fraai ontworpen blok met sociale huurwoningen maakt geen integraal onderdeel uit van het plan en is ook niet meegenomen in het participatietraject. Daardoor richt de ontwikkeling zich vooral op een specifieke doelgroep. De relatief grote woningen en bijbehorende kosten maken dat het project vooral toegankelijk lijkt voor bewoners met voldoende financiële middelen.

Ook op ruimtelijk niveau zijn er aandachtspunten. Door de compacte opzet en de korte afstanden tussen de woningen oogt het plan te dicht bebouwd. Hoewel de collectieve benadering de onderlinge verbondenheid versterkt, gaat dit deels ten koste van de mogelijkheid om je terug te trekken. Hoewel de landschappelijke inpassing zorgvuldig is uitgevoerd en het groen een belangrijke rol speelt, ervaart de jury het project als omvangrijk en onvoldoende verbonden met de rest van het gebied. De relatie met de omliggende woonwijk blijft beperkt en er ontstaat weinig interactie tussen verschillende doelgroepen.

Het resultaat is een bijzondere en consequente uitwerking van de ecovillage-gedachte, maar tegelijkertijd een kleinschalige gemeenschap die vooral bereikbaar lijkt voor een beperkte groep bewoners. Dit roept vragen op over inclusiviteit en toegankelijkheid. Het project maakt een relatief gesloten indruk en voelt niet vanzelfsprekend uitnodigend voor de omgeving. Daarnaast is de dichtheid hoog en zijn de woningen voornamelijk bereikbaar voor een beperkte doelgroep met voldoende financiële middelen. Dat de sociale woningbouw geen onderdeel vormt van de collectieve voorzieningen en activiteiten wordt door de jury als een gemiste kans gezien.

Podium

Het project levert een belangrijke bijdrage aan de woningbouwopgave en laat zien dat binnen een stedelijke omgeving een hoge woonkwaliteit gerealiseerd kan worden. Het gebouw staat midden in de buurt en geeft een positief signaal af dat verdichting en kwalitatief wonen goed samen kunnen gaan. De architectuur kent sterke kanten. De beleving van het gebouw verschilt per zijde, wat zorgt voor afwisseling en een interessante relatie met de omgeving. Ook de beplanting is zorgvuldig ontworpen en draagt bij aan een aantrekkelijke woonomgeving. De binnentuin op het parkeerdek vormt een groene kwaliteit binnen het project en de nu al royale beplanting verrast.

Tegelijkertijd roept die binnentuin vragen op. Bewoners ervaren op sommige plekken weinig afstand tot de openbare ruimte; vanuit woningen kijk je direct op straat, wat gevolgen kan hebben voor privacy en wooncomfort.

Hoewel de toren en de tuin beide kwaliteiten bezitten, voelen zij niet als één samenhangend geheel. De fysieke en ruimtelijke verbinding tussen beide onderdelen ontbreekt, waardoor de onderlinge relatie onvoldoende tot zijn recht komt. In het woonconcept van de toren en de verbinding tussen de toren en de gemeenschappelijke binnentuin ontbreekt een duidelijke collectieve component. Ondanks de kwalitatieve buitenruimte en de sterke positie in de wijk ligt de nadruk vooral op individueel wonen, waardoor kansen voor ontmoeting en gemeenschapsvorming slechts beperkt worden benut.

Verder is het jammer dat juist op deze locatie, nabij het station, relatief veel parkeergelegenheid is gerealiseerd. Dat voelt niet volledig in lijn met de duurzame mobiliteitsdoelen die op dergelijke knooppunten vaak worden nagestreefd.

Discussie

De vergelijking tussen de drie voorgeselecteerde projecten is in deze categorie het lastigst gebleken, omdat elk project een eigen, sterk antwoord geeft op een opgave. Als landschapsproject is Melksteeg uitzonderlijk goed doordacht. Het project heeft een betekenis die verder reikt dan de directe locatie. Commonwoods vertegenwoordigt een complementair model: een woonontwikkeling in een hoge dichtheid met veel aandacht voor collectiviteit en een sterke focus op natuur in de directe leefomgeving. Podium bevindt zich weer aan de andere kant van het spectrum, met een meer traditionele stedelijke invulling met een verrassend groene binnentuin.

Uiteindelijk ging de discussie binnen de jury vooral tussen Melksteeg en Commonwoods. Het criterium dat uiteindelijk de doorslag gaf was de betekenis voor de stad als geheel. Waar Commonwoods vooral waarde creëert voor een specifieke groep bewoners, heeft Melksteeg volgens de jury een veel bredere maatschappelijke en landschappelijke impact. Het project versterkt niet alleen de directe omgeving, maar draagt ook op de lange termijn bij aan de ecologische, recreatieve en ruimtelijke kwaliteit van Amersfoort.

Daarom heeft de jury besloten Melksteeg als winnaar aan te wijzen. Tegelijkertijd spreekt zij haar waardering uit voor Commonwoods als bijzonder en inspirerend project, dat met zijn visie op collectief en natuurinclusief wonen een belangrijke bijdrage levert aan het gesprek over de toekomst van de stad.

Tot slot

De vakjury spreekt ook graag haar waardering uit voor de niet-voorgeselecteerde projecten. Daarbij wil zij graag wat observaties kwijt voor een aantal projecten in het bijzonder.

Het project **Bruispad** is een kwaliteitsimpuls voor de buurt. De wijze waarop verschillende woningtypes zijn toegevoegd aan het woningaanbod in de wijk en de manier waarop het parkeren is ingepast zijn lovenswaardig. Ook de overgangen naar het openbare gebied zijn zorgvuldig uitgewerkt.

De inpassing van het **Hofje Lorenzstraat** is stedenbouwkundig knap gedaan. Dat sociale huurwoningen in het samenhangende geheel zijn ingepast wordt hierbij gewaardeerd en het feit dat de buitenruimte uitnodigt tot collectief gebruik. Een manier van verdichten die ook in een stad als Nijmegen niet zou misstaan.

Het **Axia-college** zit vernuftig in elkaar. Op een locatie die veel randvoorwaarden met zich meebrengt zijn scholen samengevoegd tot een herkenbaar geheel.

CPO Vondelstaete is een karaktervolle markering van de hoek van de nieuwe wijk Lichtenberg. Hoewel het hier geen woningen betreft in het sociale segment, zijn de appartementen een mooie aanvulling op het woningaanbod in deze buurt.